

Informácie pre médiá

Odovzdávanie Výročných cien Literárneho fondu za novinársku tvorbu v roku 2019 a Ceny Romana Kaliského, Zichyho palác, 23.6.2020 o 11.00 hod.

Cena Romana Kaliského za významný prínos v oblasti žurnalistiky

Výbor Sekcie pre žurnalistiku a novinársku fotografiu Literárneho fondu od roku 2016 udeľuje významnej osobnosti slovenskej žurnalistiky Cenu Romana Kaliského. Piatym laureátom sa stáva významný novinár a spisovateľ **Jaroslav Kalný**.

Jaroslav Kalný sa narodil 27. apríla 1929 vo Veľkom Rovnom. Jeho rodičia mu dali meno Jaroslav, také krstné meno bolo totiž práve vtedy v kalendári. Nik na svete ho však tak nevolá: on je proste pre každého Slavo. Aj svoje knihy – a je ich dosť, takmer dvadsať – publikuje pod menom Slavo Kalný. Normalizačný zákaz v rokoch 1970-1989 ho donútil publikovať pod pseudonymom Karol Ilavský.

V roku 1956 vyštudoval žurnalistiku na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave – patrí medzi prvých štyroch absolventov. Už počas štúdia nastúpil do redakcie mládežníckeho denníka Smena, v rokoch 1963 až 1965 bol zástupca šéfredaktora a ďalšie tri roky šéfredaktor Smeny. Nielen ako šéfredaktora populárneho mládežníckeho denníka 60. rokov si ho mnohí pamätajú dodnes. On bol reportér telom i dušou, prebrázdil najmä východné Slovensko, rómske osady, rôzne odľahlé končiny, to čo napísal, najprv videl, počul, prežil. V reportážach a knihách opísal eštabácke praktiky, úteky za železnú oponu, násilné združstevňovanie a deportácie do gulagov v Sovietskom zväze. Nevyhýbal sa osudom aristokratov, kňazov, židov. Fakty a nové informácie, majstrovsky pretavené na papier, ale aj nečakané pointy a humor, to bola a je Kalného metóda písania.

Z politických dôvodov ho z redakcie prepustili v roku 1969, vyše roka bol nezamestnaný. Za redaktora Slovenského rozhlasu ho prijali v roku 1970 s mnohými obmedzeniami.

Ako dramaturg rozhlasových seriálov pracoval v rozhlase do roku 1990. Napísal takmer 20 kníh (literatúra faktu, odborná literatúra, niektoré ako spoluautor), väčšina z nich vyšla až po nežnej revolúcii: Bombardovanie Apolky, Trixi, Drámy na hraniciach, Božie muky, Odpísaní, Svedkovia mojej doby, Páni novinári, Ako umiera hotelier... To sú názvy niekoľkých. Bez pátosu, ale pravdivo, čítavo, s primeranou dávkou humoru, tak písal Slavo Kalný každú reportáž, každú knihu.

Slavo Kalný je trojnásobným nositeľom Ceny Egona Ervína Kischa, Ceny Vojtecha Zamarovského a najvyššieho novinárskeho ocenenia Mercurius veridicus ex Slovakia.

Výročná cena Literárneho fondu za novinársku tvorbu v roku 2019

Do súbehu bolo prihlásených spolu **156 súťažiacich s 334 príspevkami**.

Výročná cena Literárneho fondu za novinársku tvorbu za rok 2019 bola udelená:

➤ **kategória publicistika:**

- **tlač:**
cena nebola udelená

- **internetové médiá**
cena nebola udelená
- **rozhlas:**

Marcel Hanáček

Bohyne zo Žitkovej
Slovenský rozhlas, Rádio Regina Západ, RTVS

Autor sa inšpiroval známym bestsellerom českej spisovateľky Kateřiny Tučkovéj Žitkovské bohyne. Svojím spracovaním témy prekročil medze klasického literárneho pásma a mimoriadne príťažlivým spôsobom priblížil fenomén ľudového liečiteľstva, čiernej a bielej mágie prostredníctvom výpovedí folkloristu, etnologičky, katolíckeho farára, samotnej spisovateľky i ľudí žijúcich v Žitkove a v okolí. K literárnej predlohe autor nepristupuje s pietou ani s odmietaním, ale vyvážene analyzuje klady i zápory, pravdy a mýty jedného legendárneho fenoménu.

- **televízia:**

Ing. Mgr. Lýdia Kokavcová, PhD.

Pozemok pod Tatrami
Apartmán pod Tatrami
STV, RTVS

Redaktorka Lýdia Kokavcová sa nebojácne a ako jediná pustila do odkrývania pozemkovej a aj developerskej mafie, ktorá viac ako dve desaťročia pôsobí pod Vysokými Tatrami. Poukazuje na mafiánske spôsoby nadobúdania majetkov s použitím nielen "bielych koní", ale aj notárov i právnikov a niekedy aj za spolupráce miestnych samospráv. Kauza nelegálneho nadobudnutia majetku zasiahla Slovensko o to viac, že v nej figuroval aj prezident Andrej Kiska.

Aj druhý príspevok sa zameriava na podvodné praktiky voči nič netušiacim vlastníkom apartmánov, na obchádzanie zákonov, samozrejme, na úkor obyčajného človeka. Porota oceňuje najmä profesionálnu statočnosť redaktorky, ktorá analyticky spracovala tému v niektorých médiách doposiaľ tabuizovanú.

➤ **kategória spravodajstvo:**

- **tlač:**
cena nebola udelená
- **internetové médiá:**
cena nebola udelená
- **rozhlas:**
cena nebola udelená
- **televízia:**

JUDr. Mgr. Peter Dzurilla

Blesky v Tatrách zabíjali
TV JOJ

Ide o reportáž z prostredia Vysokých Tatier, z poľskej strany horstva, kde si blesky pri vysokohorskej búrke vyžiadali niekoľko životov a o následnú náročnú záchrannú akciu. Autor sa na problematiku pozrel z viacerých uhlov pohľadu, pričom sa zamerail aj na nedisciplinovanosť poľských turistov, ktorí prechádzajú po otvorení hraníc aj na našu stranu Vysokých Tatier. Silne emotívny obsah príspevku dokreslili rozhovory z miesta udalosti tragédie. Porota ocenila pohotovosť autora príspevku, ktorý na malej ploche skĺbil dostatočný a relevantný počet informácií. Príspevok je aj akýmsi mementom pre tých, ktorí pobyt v horách často podceňujú.

- **spravodajské agentúry:**
cena nebola udelená

- **kategória novinárska fotografia:**
cena nebola udelená

Mimoriadna cena LF za novinársku tvorbu v r. 2019

Mimoriadna cena Literárneho fondu za novinársku tvorbu za rok 2019 bola udelená:

- **kategória publicistika:**

- **tlač:**

Andrej Barát

za sériu reportáží:

Dokedy budeme ničiť prírodu a seba?

(Vygumovaná krajina, Zabudnutý jed, Slovensko. Veľmoc bez vody?)

Denník Pravda

Ako možno takmer každý týždeň napísať zaujímavú štvorstranu v magazíne Pravda o ekologických problémoch? Dôkazom sú tri príspevky Andreja Baráta, ktoré spĺňajú kritériá komplexného žurnalistického rozboru. Napriek tomu sú svedectvom toho, že o zabudnutých jedoch z Chemka, ubúdání živočíšnych druhov či strácajúcej sa vode, možno písať pútavo. Už len úvod jednej z reportáží (rovnako zaujímavavo sa začínajú aj ďalšie dve) iste pritiahne pozornosť čitateľa: „Zomrel mi brat, 52-ročný, na rakovinu kože. Zomrela mi neter, 46-ročná, na leukémiu. Medzitým švagor. Na rakovinu. Zomrel mi manžel, nedožil sa 75 rokov a presne o štyri roky 52-ročný syn. Obaja na rakovinu...“ Sú to práve jednoduché vety, čo dáva textom Andreja Baráta punc čítavosti a osobitosti.

Jakub Filo, Juraj Fellegi, Adam Valček a redakcia SME

Špeciálne vydanie denníka SME k 1. výročiu vraždy Jána Kuciaka a Marty Kušnírovej

- **internetové médiá:**
mimoriadna cena nebola udelená

- **rozhlas**

Ivica Ruttkayová

Evanjelický kňaz Július Madarás s prihladením na reláciu Gusto Dobrovodský Slovenský rozhlas, Rádio Devín, RTVS

Mimoriadnu cenu sa porota rozhodla udeliť Ivici Ruttkayovej za reláciu Evanjelický kňaz Július Madarás, s prihladením na reláciu Gusto Dobrovodský. Autorka v cykle Stratení v čase s veľkou invenciou a náročnosťou predstavuje neznáme osobnosti modernej slovenskej histórie a kultúry, na ktoré sme neprávom zabudli. Život a dielo politického väzňa približuje prostredníctvom spomienok jeho najbližších, dcéry spisovateľky Ľuby Hajkovej a zaťa filozofa Dalimíra Hajka, evanjelickej farárky Daniely Horínkovej. Autorka oceňuje nezlomnosť a vieru Júliusa Madarása v ľudské dobro. V ďalšej relácii autorka priblížila postavu neoficiálnej kultúrnej scény Gusta Dobrovodského, vyštudovaného sociológa, ktorý sa odmietol podriaďovať normalizačnému režimu.

Barbora Németh (Kalinová)

Dreveničiari

Slovenský rozhlas, RTVS

Autorka v relácii Dreveniari priblížila netradičnú aktivitu mladých umelcov a ochranárov prírody i kultúrneho dedičstva, ktorí si v slovenských horách na Kysuciach v čase normalizácie vyhliadli staré zanedbané rozpadávajúce sa drevenice a svojpomocne ich zrekonštruovali a hľadali v nich akýsi vnútorný azyl i oporu. Podľa slov jednej z recipientok, je to „skanzen insitu“ a relácia je príbehom ľudí, ktorí ten „skanzen“ oživil. Autorka na základe výpovedí známych osobností i zvukových záznamov, ktoré sa zachovali v archíve dnes už nebohého Gusta Dobrovodského, vytvorila ambiciózny dokument, ktorý je výraznou výpoveďou o živote časti spoločnosti v 70. a 80. rokoch minulého storočia.

- **televízia**

Ing. Henrich Krejča

Ján a Martina – Vražda, ktorá zmenila Slovensko

TV Markíza

Aj keď autor tento príspevok prihlásil do kategórie spravodajstvo, ide o publicistický strihový film s prvkami dokumentu, a preto ho porota preradila do kategórie publicistika. Strihový film je rekonštrukciou udalostí po vražde novinára Jána Kuciaka a jeho priateľky. Film vychádza z materiálov viacerých autorov a aj z osobných archívov zavraždeného novinára Jána Kuciaka. Na súťažnom príspevku porota ocenila široký záber spracovania, dramaturgický zámer pretavený do radenia jednotlivých materiálov až po samotnú postprodukcii. V celkovom výsledku vynikol najmä výber hudby a zvukov, strih a réžia.

➤ **kategória spravodajstvo:**

- **tlač**

mimoriadna cena nebola udelená

- **internetové médiá**
mimoriadna cena nebola udelená
- **rozhlas**
mimoriadna cena nebola udelená
- **televízia**

Mgr. Jana Veľasová

Potrebuje výťah, susedia ho nechcú
Podľa komisárky je diskriminovaná
TV JOJ

Príspevok sa zaoberá komplikovanými medziľudskými vzťahmi medzi majiteľmi bytov v spoločenstve vlastníkov jednej bytovky. Autorka poukazuje na diskrimináciu staršej hendikepovanej pani. Obidva príspevky navzájom súvisia a je možné, že prispeli k novelizácii zákona o Spoločenstvách vlastníkov bytov a nebytových priestorov v prospech občanov ZŤP. Porota ocenila výber témy, ktorá je výlučne autorská s akcentom na pomoc občanom s trvalými zdravotnými problémami, ktorí často majú iba minimálnu šancu dovolať sa pravdy i pomoci.

- **spravodajské agentúry**
mimoriadna cena nebola udelená

➤ **kategória novinárska fotografia:**

Michal Svitok

Posledné preteky
Fotoserviss TA SR

- **Prémie LF za novinársku tvorbu za rok 2019:**

➤ **kategória publicistika:**

- **tlač:**

Jozef Sedlák

Zalabaiov kód – rozum v zrnku
Dáni motor sebestačnosti alebo kolonizátori, Pravda Víkend
Drž sa zeme, nespadneš
Denník Pravda

PhDr. Eva Bombová

Posolstvá tichých plamiekov, Evanjelický posol

Mgr. Bianka Stuppacherová-Popovičová

Nehybný Miško denne hrá poker so životom
Ostať ticho je zničujúce
Magazín Pravdy

Vladimír Kampf

zo série Tak si tu žijeme:
Veľkolepý projekt obklúčili paneláky
Nesmriteľní hybskí remeselníci
Vo Fekišovciach sa končí sranda
Život

Mgr. Bc. Peter Kapitán

Podnikatelia aj narkomani. V záložni sú „rýchle prachy“ pre každého
Ako sa rozhadzujú peniaze v štátnom lesníckom podniku
Koniec zlatých časov. Letné festivaly bojujú o sponzorov aj o kapely
Trend

Martina Raábová

Súd by mal určiť, koľko peňazí má prepadnúť (spoluautor Adam Valček)
Denník SME

- **internetové médiá**

Ľuba Lesná

Záchrana továrne na patróny, alebo Vráťme Patrónke pamäť
dennikn.sk

- **rozhlas**

Mgr. Soňa Gyarfášová

Osudy Jána Zemana
Slovenský rozhlas, Rádio Slovensko, RTVS

Sylvia Hoffmannová

Gipsy – spomienky na Vlada Tatarku,
Majster Smutniak
Slovenský rozhlas, Rádio Regina Stred, RTVS

PhDr. Hana Michalčíková

Večerné reflexie – živé vysielanie s herečkou Idou Rapaičovou,
Večerné reflexie – živé vysielanie s Mirom Šuvadom z Zurichu
Slovenský rozhlas, Rádio Regina Západ, RTVS

Kristína Bertičová

Vianoce s Červeným nosom
Slovenský rozhlas, Rádio Regina Východ, RTVS

Mgr. Ondrej Rosík

Mám detskú mozgovú obrnu a píšem o tom knihy s prihliadnutím na relácie
Nevidia, no sú medzi nami a Máme svoj tajný jazyk: O živote s nepočujúcim
dieťaťom
Rádio LUMEN

Mgr. Kristína Chrenková (Jurčišinová)

Vojnoví zajatci na Donbase s prihladnutím na príspevky
Na fronte – piate výročie vojny na Donbase a Ukrajinskí dobrovoľníci –
zatracovaní aj ospevovaní
Slovenský rozhlas, RTVS

Mgr. Lenka Dzobová

Na návšteve v byte u predajcu Nota bene s prihladnutím na príspevky
Povolanie profesionálny rodič a Teach for Slovakia
Slovenský rozhlas, Rádio Slovensko, RTVS

Mgr. Lucia Pálešová

Chuť žiť (špeciálna relácia vysielaná na Veľký piatok)
Rádio LUMEN

- **televízia:**

Mgr. Lenka Stanková

Nežná 30 – Cesta k slobode
TV Markíza

Mgr. Katarína Začková

Pitná voda alebo tvrdý biznis,
Vinný či nevinný?,
Nepovšimnutý poistný podvod?
STV, RTVS

Mgr. Ivan Brada

Rozprávka o vydržaní
STV, RTVS

- **kategória spravodajstvo:**

- **tlač:**

PhDr. Michal Frank

Obyvateľov prešovskej Starej tehelne hromadne prepoistili bez ich vedomia,
Odborník radí, ako sa brániť proti nelegálnemu prepoisteniu
Kauzy hromadného prepoistenia Rómov tu už boli, išli do stratena
Korzár

Mgr. Jana Tomalová

Chasidskí židia z USA či Izraela sa stretli v Huncovciach
Podtatranské noviny

Mgr. Peter Kováč, PhD.

Sudca: Všetci vedia, že Kočnera poznám
Ochránkár: Kaliňák s Ficom si zabezpečili vplyv, Denník SME

Mgr. Roman Cuprik, Zuzana Kovačič Hanzelová

Ďalšie dievča z ChaChaLandu: Robil si so mnou, čo chcel, ja som si v hlave opakovala nemčinu
Mala trinásť, zneužil ju vedúci tábora, Denník SME

Mgr. Peter Jabrik (spoluautor Kristián Sabo)

Bývalá mestská budova prešla cez školu a rektora na firmu
Letecká fakulta prijala afganských vojakov. Bez potvrdení
Afganskí vojaci zanechali štúdium na košickej leteckej fakulte
Denník Korzár

- **internetové médiá:**
prémia nebola udelená
- **rozhlas:**
prémia nebola udelená
- **televízia:**

PhDr. Jana Obrancová

Slovensko má len jednu kafiléru,
Správy RTVS

Jozef Slivenský

Bez nároku na kyslík,
Čo spôsobuje záhadnú chorobu?,
Škola v Dúbrave zanikne,
Správy TA3

Mgr. Marie Balážová Melníková

Muž odtiahol unimobunku aj s rodinou
Stavajú dom v oblasti zapísanej do UNESCO
V Žehre zákaz výstavby ignorujú
Správy RTVS, STV

➤ **kategória novinárska fotografia:**

Jozef Jakubčo

Noc, kedy sa stala prezidentkou žena
Denník SME